

I. Η ΕΞΟΥΣΙΑ

Πολλοί φιλόσοφοι, κοινωνιολόγοι, θρησκευολόγοι και πολιτικοί έρευνητές προσπάθησαν στην Ιστορία τής Ανθρωπότητας νά πλησιάσουν και νά αναλύσουν, στά μέτρα τής αντίληψής τους πάντοτε, τό πρόβλημα τής Έξουσίας. Οί περισσότεροι είτε οδηγούνται σέ άδιέξοδο έρμηνείας είτε όσφραίνονται σημεία μόνο ή πλευρές του ζητήματος και, πάντως, θαρρώ πώς σπάνια μυστικός φιλόσοφος, εκτός από τόν Παῦλο, μπόρεσε νά δώσει μία τόσο σφαιρική αντίληψη αυτού του γρίφου και, μάλιστα, μέ τόσο λιτό και ξεκάθαρο τρόπο. Κι αυτό επειδή κανένας δέν σκέφτεται νά προσεγγίσει τήν Υπέρτατη Αρχή απ'όπου και πηγάζει κάθε μορφή κοσμικής εξουσίας στό Σύμπαν.

Όταν ό Παῦλος αναφέρεται στην Έξουσία- και τό κάνει αυτό 32 συνολικά φορές στις Έπιστολές Του(!)- είναι έξωφθαλμη ή προσπάθειά του νά μή τήν ξεχωρίζει από τήν έννοια τής ιεράρχησης τών πραγμάτων και τών ιδεών, τών αξιών και τών επιδιώξεών μας στην Δημιουργία. Γι' αυτό ιεραρχεί τά πάντα στην όρατή και άόρατη πυραμίδα τών υλικών, νοητικών και αιτιακών ύπαρξεων. Βάζοντας στην ύψιστη κορυφή πάντοτε τόν Ίησού Χριστό, τόν Όποιο, φυσικά, θεωρεί ως τήν μόνη αισθητή έκφανση του Δημιουργού Θεού στον υλικό και νοητικό μας περίγυρο. Γράφει: «Απαρχή Χριστός έπειτα οί Χριστού έν τή παρουσία αυτού διά τό τέλος»¹. Όποιαδήποτε μορφή εξουσίας πηγάζει και ύπηρετεί τόν Ένα και Μοναδικό Θεό. Άν αυτή ή ιδέα δέν γίνει κατανοητή, πολύ δέ περισσότερο άποδεκτή, τότε κάθε μορφή εξουσίας στον υλικό και νοητικό μας Κόσμο άποβαίνει τυραννία, άφου «έν αυτώ κατοικεί πᾶν τό πλήρωμα τής θεότητας... ός έστι ή κεφαλή πάσης άρχής και εξουσίας»².

Κάτω από τήν όπτική αυτή ή Πρωταπόστολος εισάγει μιάν άλλη, τεράστιας σημασίας, φιλοσοφική δοξασία: ό, τι συμβαίνει- ή ό, τι παραλείπεται νά συμβει- δέν είναι παρά λεπτομέρεια ενός ασύλληπτου σχεδιαστικού μεγαλείου, ενός μέγιστου δράματος, όρατό μέρος του όποιου άποτελεϊ ό αισθητός Κόσμος.

Ό Χριστός κατά τόν Παῦλο είναι ή κεφαλή κάθε Αρχής και Έξουσίας, μέσα Του κατοικεί όλόκληρο τό πλήρωμα τής θεότητας, από Αυτόν πηγάζει, Αυτόν ύπηρετεί και σέ Αυτόν καταλήγει όλόκληρη ή αίτία, ή δράση και τό άποτέλεσμα κάθε Έξουσίας στην Δημιουργία. Κάθε μορφή αυτής τής Έξουσίας δέν είναι παρά μιά λεπτομέρεια τής Θείας Βούλησης,

περιέχοντας στοιχειᾶ δύναμης θεϊκῆς. Μιᾶς δύναμης πού ἡ ὀρθή χρήση ἢ ἡ κατάχρησή της, ἢ νομῆ ἢ ὁ σφετερισμός της ἐναπόκειται στίς ἐπιλογές ἐκείνου πού θά τοῦ ἀνατεθεῖ ἡ Ἐξουσία, πράγμα πού, ἐπίσης, δέν γίνεται ποτέ τυχαία, ἀλλά μέ τήν ἄδεια καί τήν Χάρη πού τοῦ παρέχει ἡ Θεία Βούληση, ὄργανο τῆς ὁποίας εἶναι ὁ ἐξουσιαστής. Ἡ φράση μέ τήν ὁποία τό διατυπώνει αὐτό ὁ Παῦλος εἶναι, νομίζω, ἀποκαλυπτική: «Αὐτός πού φοράει τό σπαθί δέν τό φοράει τυχαία», λέει, «ἀλλά εἶναι ὑπηρέτης τοῦ Θεοῦ γιά νά τιμωρήσει ἐκεῖνον πού ἀπεργάζεται τό κακό»³. Αὐτός εἶναι ὁ κύριος λόγος πού ὁ μέγας Ἀπόστολος συνιστᾷ ὑπακοή σέ κάθε μορφή Ἐξουσίας, ἀφοῦ κανένας ἐξουσιαστής δέν βρίσκεται στήν θέση του τυχαία. Μιά ἰδέα πού ὁ Παῦλος ἀνασύρει ἀπό τό ἀνερευνήτο μυστικό βάθος τῆς Δημιουργίας καί πού, καθώς ἦταν ἀναμενόμενο, προκάλεσε – καί προκαλεῖ μέχρι σήμερα – θύελλα ἐπιθέσεων ἐναντίον Του.

Κάθε ἄνθρωπος, λέει ὁ Παῦλος, πρέπει νά ὑποτάσσεται στίς ἀνώτερες ἐξουσίες ἐπειδή κάθε Ἐξουσία προέρχεται ἀπό τόν Θεό, ἔχει ταχθεῖ ἀπό τόν Θεό καί ὁποῖος ἀντιστέκεται σ'αὐτήν ἀντιστέκεται στή διαταγή τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ⁴. Τό σημεῖο αὐτό εἶναι ἀκριβῶς πού προκαλεῖ ἀτελείωτες συζητήσεις, ἀντιδράσεις, ἀρνήσεις ἀκόμη καί πλήρη ἀπόρριψη τῶν θέσεων καί ἀπόψεων τοῦ Παύλου, καθώς, ἐντελῶς ἀβασάνιστα, οἱ ἀρνητές Του σπεύδουν νά τόν χαρακτηρίσουν ὡς ἕναν δειλό, ψοφοδεῆ κεκράκτη τῆς ρωμαϊκῆς ἐξουσίας. Ἐναν συμβιβασμένο πού διδάσκει πλήρη ὑποταγή στήν αὐτοκρατορική ἀρχή, καί, μάλιστα, σέ μιάν ἐποχή πού τό ἔθνος τοῦ Ἰσραήλ, ἀνυπότακτο καί ἀνήσυχο πάντα, βρίσκεται σ'έναν ἀδιάκοπο ἀναβρασμό. Πρόκειται, ὅμως, πράγματι γι'αὐτό;

Ὅταν ὁ Ἅγιος Παῦλος λέει: «ἀρχαῖς καί ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν»⁵, σέ ποιές ἐξουσίες καί σέ ποιές ἀρχές, ἄραγε, ἀναφέρεται; Γιατί μᾶς προτρέπει νά ἀποδίδουμε στόν καθένα αὐτό ἀκριβῶς πού τοῦ ὀφείλουμε, στόν ἐφοριακό τόν φόρο, στόν τίμιο τίς τιμές πού τοῦ ἀξίζουν⁶ κ.ο.κ.; Μήπως δέν εἶναι ὀλοφάνερη ἡ ἐπαναδιατύπωση τῆς περιφνημῆς φράσεως τοῦ Ἰησοῦ πού ἀντιπαραθέτει στόν Καίσαρα (κοσμική ἐξουσία) τόν Θεό (πνευματική ἐξουσία), ὅπου ὁ καθένας δικαιούται τήν ἀνάλογη ἀπόδοση σεβασμοῦ καί τιμῆς⁷; ποιά εἶναι, λοιπόν, ἡ ἀληθινή ἐξουσία, ποιά εἶναι ἡ στάση μας ἀπέναντι σ'αὐτή τήν δύναμη; πόσων εἰδῶν ἐξουσίες ὑπάρχουν; ποιάν ἐπίδραση ἀσκοῦν ἐπάνω στόν νοῦ, τό σῶμα καί τήν φύση μας; Στήν πρὸς Κολοσσαεῖς Ἐπιστολή Του ὁ Παῦλος ἱεραρχεῖ τίς δυνάμεις τοῦ Δημιουργοῦ σέ Θρόνους, Κυριότητες, Ἀρχές καί Ἐξουσίες⁸,

ἐνῶ στή Χριστιανική Παράδοση γνωρίζουμε ἄλλες πέντε ἀκόμη στήν κλίμακα τῆς ἱεραρχίας τους⁹. Τί θέλει, ἄραγε, νά ὑποσημάνει ὁ Σοφός Δάσκαλος μέ αὐτή τήν ἱεράρχηση;

Ἄν θά ἐπιχειρούσαμε μιά σοβαρή προσέγγιση στό θέμα τῆς Ἐξουσίας κατά τήν Παύλεια ἀντίληψη θά ἔπρεπε νά ξεκινήσουμε ἀπό μιά βασική ἀρχή, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Πρωταπόστολος τήν διατυπώνει στήν Β' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολή Του: «τό γράμμα ἀποκτέννει, τό πνεῦμα ζωοποιεῖ»¹⁰. Τόσο ἡ Διδασκαλία τοῦ Παύλου, ὅσο καί ἡ προηγηθεῖσα τοῦ Χριστοῦ εἶναι Διδασκαλίες τοῦ Πνεύματος. Ἄν ὁ Ἰησοῦς ἔγινε στόχος τῶν εὐσεβῶν Φαρισαίων, αἰτία γι' αὐτό ὑπῆρξε ἀκριβῶς ἡ ἐμμονή Του στό Πνεῦμα τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου καί ὄχι στό γράμμα πού, ἀπαρέγκλιτα καί μέ ἀμετακίνητη ἐμμονή, τηροῦσαν οἱ Φαρισαῖοι. Τό ἴδιο προσπάθησε καί ὁ Παῦλος μέ ὅσες δυνάμεις τοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός. Πίσω ἀπό κάθε ἀρχή, διατύπωση, φράση, ἀκόμη καί λέξη, χρειάζεται νά ἀναζητήσουμε τήν βαθύτερη μυστική διάσταση, τήν οὐσία πού κρύβουν οἱ λόγοι Του. Ἡ Ἀλήθεια δέν εἶναι φανερή στόν ὅποιοδήποτε. Ὁ Παῦλος ἐπιμένει σ' αὐτή τήν πραγματικότητα. Διατυπώνει πρῶτ' ἀπ' ὅλα τήν μεγάλη ἀρχή, ὅτι εἴμαστε δοῦλοι ὅλοι μας σέ ὅ,τι ὑπακοῦμε¹¹. Ἀλλά σέ τί, ἀλήθεια, ὑπακοῦμε;

Ἐδῶ ἀκριβῶς ἀνοίγει τό τεράστιο κεφάλαιο τῶν ἐπιθυμιῶν. Ὁ Ἄνθρωπος δουλεύει (εἶναι, δηλαδή, δοῦλος) ὑπακούοντας στίς ἐπιθυμίες του πού, κυρίαρχες πάνω στή σκέψη, τό αἶσθημα καί τήν δράση, κατευθύνουν τόν βίο του σ' ἕναν κόσμο ἀδιάφορο, διαρκῶς μεταβαλλόμενο, φαινομενικά λαμπρό, κυριαρχούμενο ἀπό τίς αἰσθήσεις καί τίς ἐντυπώσεις πού αὐτές κομίζουν ἀδιάκοπα, σ' ἕναν κόσμο αὐταπάτης, φιλήδονο, ἐγωιστικό, ἀνέλπιδο καί ἀδιέξοδο. Αὐτές εἶναι ἡ ἀληθινή ἐξουσία μας. Πρῶτα στόν λεπτό, νοητικό κόσμο πού παραδίνεται ἀμαχητί στίς ἐπιθυμίες του, μή μπορώντας νά προβάλει σθεναρές ἀντιστάσεις. Ἐπειτα, στόν ὑλικό μέ τήν παθητική μας ἄφηση στόν συρμό καί τήν μόδα.

Ὁ μέγας Δάσκαλος συνιστᾷ μέ ἐπιμονή ν' ἀποφεύγουμε τήν μόδα. Στήν Β' πρὸς Τιμόθεον γράφει: «τάς δέ νεωτερικές ἐπιθυμίας φεῦγε»¹², γνωρίζοντας, ὅσο κανένας ἄλλος, πῶς ἡ ἀληθινή εὐτυχία δέν βρίσκεται στήν ἀλλαγὴ ὅπου βασίλισσα εἶναι, βέβαια, ἡ μόδα, ἰδιαίτερα δέ στή σιδερένια ἐποχὴ πού διανύουμε, ἀλλά στήν γνωριμία καί τήν ἔνωσή μας μέ τήν ἔνθεη, μυστική δύναμη πού βρίσκεται μέσα μας.

Συγκεφαλαιώνοντας μερικές από τις κυριότερες έννοιες που προκύπτουν από μια πιο προσεκτική προσέγγιση στο θέμα της Έξουσίας όπως το διατυπώνει ο Παῦλος, θά μπορούσαμε, ίσως, νά καταλήξουμε σέ μερικά από τά παρακάτω συμπεράσματα που φωτίζουν τό μεγάλο μυστήριό της.

α. Ἡ Έξουσία ὅλη πηγάζει ἀπό τόν Δημιουργό Θεό, Κύριο τοῦ αἰσθητοῦ καί τοῦ ὑπεραισθητοῦ Κόσμου, τοῦ ἐδῶ καί τοῦ Ἐπέκεινα. Γι' αὐτό παραμένει πάντα μιά δύναμη ἀπρόσωπη, ἄγνωστη, αἰνιγματική καί δίχως ὅρια. Εἶναι ἓνα ὄπλο που ἔξαρχα τήν ἀποστολή του ἀπό τήν χρήση που τοῦ ἐπιφυλάσσει ὁ ἐξουσιαστής.

β. Ἡ Δύναμη τῆς Έξουσίας μπορεῖ νά γίνεται ὁρατή μέσα ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν ἐπιθυμιῶν που ἐκτείνουν τήν δυναστεία τους ἀπό τήν ἀπλή αἰχμαλωσία μας σ' αὐτές ἕως τήν πλήρη δουλεία μας.

γ. Καμμιά Έξουσία δέν εἶναι τυχαία καί ἄρα κανένας ἐξουσιαστής. Ἡ ταυτοσημία τῶν ἀπόψεων τοῦ Παύλου μέ τήν ἀνάλογη διατύπωση τοῦ Ἰησοῦ στό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιο εἶναι πλήρης¹³. Καί, ἀφοῦ ὅλες οἱ ἐξουσίες προέρχονται ἀπό τόν Θεό, χρειάζεται νά ὑπακοῦμε σ' αὐτές δίχως ἀντιρρήσεις.

δ. Ὁ Παῦλος φαίνεται πώς γνωρίζει σέ βάθος τήν Ἀρχή πώς κανένας δέν εἶναι τυχαῖα αὐτό που εἶναι. Εἴτε Κύριος εἴτε δούλος. Ἡ ἀποψή Του αὐτή παραπέμπει εὐθέως στό ἀπώτατο παρελθόν τῆς Ζωῆς ἑνός ἀνθρώπου. Ἡ ὑπακοή μας στήν ἐκάστοτε Έξουσία δίνει τήν δυνατότητα νά παίξουμε τόν ρόλο μας στόν συγκεκριμένο μας βίο εἰρηνικά, δίχως προβλήματα, ὑποταγμένοι στό Θέλημα τοῦ Θεοῦ, μέ ἐλεύθερη πάντα προαίρεση.

ε. Μποροῦμε σέ μεγάλο βαθμό νά ἀποφύγουμε τήν δίχως ὅρους δουλεία στίς ἐπιθυμίες μας που, ἀπό πρώτη ἀποψη, φαίνεται νά ἐξασφαλίζουν μιά δῆθεν ἐλευθερία στήν προαίρεσή μας ἀλλά στήν οὐσία οἰκοδομοῦν ἓναν βίο ἐφιαλτικό. Ὁ δρόμος που μᾶς δείχνει ὁ Παῦλος εἶναι νά πάψουμε νά ὑπακοῦμε στίς ἐπιταγές τῆς μόδας καί τῶν ἀλλαγῶν «τοῦ αἰῶνος τούτου»¹⁴. Ἡ ἀληθινή εὐτυχία δέν βρίσκεται στήν ἀλλαγή ἀλλά στήν μονιμότητα καί τήν σταθερότητα.

στ. Εἶναι ἀνάγκη νά στρεφόμαστε πάντα στήν πηγή κάθε Έξουσίας καί στόν Παντοδύναμο Έξουσιαστή τοῦ Σύμπαντος Κόσμου. Καί νά ἀποδίδουμε, καθὼς μᾶς προτρέπει, τιμές. Κανένας δέν μπορεῖ νά ζήσει ἀναρχος ἐπειδή αὐτό θά σήμαινε ἀπεμπόληση τοῦ Θεοῦ. Χρειάζεται, λοιπόν, νά προσευχόμαστε γιά τίς Ἀρχές καί τίς Έξουσίες ἐπειδή, ἐμμέσως, προσευχόμαστε γιά τήν ἴδια καί στήν ἴδια Πηγή κάθε Έξουσίας:

στόν Παντοδύναμο, δηλαδή, Παντογνώστη καί Κυρίαρχο τῶν πάντων Θεό¹⁵.

Ἐμεῖς, οἱ ἄνθρωποι, συχνά εἴμαστε ὑπήκοοι ἢ καί ὑποχείρια μιᾶς τυραννικῆς Ἐξουσίας. Ὅχι, ὅμως, τυχαῖα. Ὁ Ἄνθρωπος, προσβλέποντας πάντα στήν Θεία Βούληση, χρειάζεται νά ἀναγνωρίσει πώς δέν εἶναι τυχαῖο κάτι παρόμοιο, πώς μέσω τοῦ τύραννου ἐνεργεῖ τό ἴδιο τό Ἀπόλυτο καί πώς, ἐν τέλει, αὐτό ἀποτελεῖ ἐξόφληση ἑνός χρέους. Ἡ Ἐλευθερία, ἡ ἀληθινή Ἐλευθερία, βρίσκεται πέραν τοῦ Κόσμου τούτου, στό Ἐπέκεινα Πνεῦμα. «Οὐ δέ τό Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ Ἐλευθερία»¹⁶.

1. Α΄ ΚΟΡΙΝΘ., XV § 23.
2. ΚΟΛΟΣΣ., II § 8-10.
3. ΡΩΜ., XIII § 4.
4. ΡΩΜ., XIII § 1-2.
5. ΤΙΤ., III § 1.
6. ΡΩΜ., XIII § 7.
7. Ἀπόδοτε νῦν τά τοῦ Καίσαρος Καίσαρι καί τά τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ (ΜΑΤΘ., XXII § 21).
8. ΚΟΛΟΣΣ., I § 16
9. Κατά τόν Νικόδημο τόν Ἀγιορείτη ὑπάρχουν τρεῖς τριαδικές ἱεραρχίες τῆς Οὐράνιας Ἐξουσίας καί ἰσάριθμες τῆς Ἐκκλησιαστικῆς. Στήν πρώτη ὑπάγονται κατά σειράν: Θεόνοι, Χερουβεὶμ, Σεραφεὶμ, Κυριότητες, Δυνάμεις, Ἐξουσίες, Ἀρχές, Ἀρχάγγελοι, Ἄγγελοι. Στή δεύτερη: Πατριάρχες, Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς, Μοναχοί, Βασιλεῖς, Συγκλητικοί, Ἄρχοντες, Ἀρχόμενοι, Πάντες οἱ Λαοί (ΤΡΕΙΣ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ, Ἱερά Μονή Σταυρονικητα, 1991).
10. Β΄ ΚΟΡΙΝΘ., III § 6.
11. Δοῦλοι ἐστέ ὧ ὑπακούετε (ΡΩΜ., VI § 16).
12. Β΄ ΤΙΜΟΘ., II § 22.
13. Ἀνένδεκτόν ἐστι τοῦ μή ἐλθεῖν τά σκάνδαλα, οὐαί δέ δι' οὗ ἔρχεται. (ΛΟΥΚ., XVII § 1).
14. Μή συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ (ΡΩΜ., XII § 2).
15. Ποιεῖσθε δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπέρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπέρ βασιλέων καί πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων (Α΄ ΤΙΜΟΘ., II § 1).
16. Β΄ ΚΟΡΙΝΘ., III § 17.